DESATERO ÚSPĚŠNÉ PRÁCE UČITELE S HETEROGENNÍ TŘÍDOU VE STŘEDNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

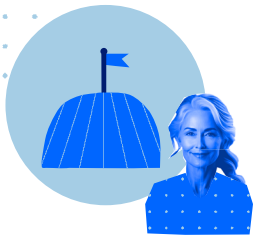
Modul I

Vytváření bezpečného třídního klimatu

Modul II

Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky

Modul III

Diferencovaná výuka

Související nástroje NPI pro podporu práce s heterogenními kolektivy

Článek k MODULU I: Vytváření bezpečného třídního klimatu ve středním vzdělávání

Článek k MODULU II: Realizace výuky ve středním vzdělávání srozumitelné pro všechny žáky

Článek k MODULU III: Diferencovaná výuka ve středním vzdělávání

Publikace Desatero úspěšné práce učitele s heterogenní třídou pro základní vzdělávání

Národní pedagogický institut České republiky, 2026

ISBN 978-80-7578-181-9

DESATERO ÚSPĚŠNÉ PRÁCE UČITELE S HETEROGENNÍ TŘÍDOU VE STŘEDNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

ÚVODNÍ TEXT

Stěžejním pojmem tohoto dokumentu je termín heterogenní kolektiv. Ten chápeme v nejširším smyslu jako označení **skupiny žáků s různými vzdělávacími potřebami** – zahrnuje žáky s konkrétními typy znevýhodnění, nadané žáky, žáky s odlišným mateřským jazykem, s náročným chováním i žáky bez speciálních vzdělávacích potřeb. Jinými slovy, jde o běžnou třídu dnešní střední školy, ve které se setkávají rozdílné schopnosti, tempo učení, motivace i životní zkušenosti žáků. Tato pestrost představuje přirozenou součást vzdělávací reality a zároveň významnou výzvu pro každodenní práci učitele.

Výuka v heterogenní třídě ovšem není pouze zdrojem výzev, ale také příležitostí. Vytváří prostor pro využívání různorodých výukových strategií. Úkolem učitele je tuto rozmanitost citlivě řídit, **vytvářet podmínky pro zapojení a učení každého žáka.**

Cílem dokumentu je nabídnout učitelům přehled praktických zásad, které pomáhají na tuto rozmanitost reagovat a efektivně ji využívat ve prospěch učení všech žáků. Dokument je primárně určený učitelům všeobecně vzdělávacích předmětů na středních školách, inspiraci v něm však mohou nalézt i učitelé odborných předmětů a odborného výcviku. Zaměřuje se na **konkrétní postupy a tipy, které lze přímo uplatnit ve výuce** a které podporují efektivitu a smysluplnost celého vzdělávacího procesu.

JAK S MATERIÁLEM PRACOVAT?

Dokument je strukturovaný do tří modulů, v jejichž rámci je vymezeno deset klíčových oblastí/zásad práce učitele v heterogenní třídě (jsou představené na následující straně). Tyto oblasti pokrývají témata – budování bezpečného a podpůrného prostředí; plánování a realizaci výuky a práci s diferenciací ve výuce.

V každé zásadě najdete osm „rubrik“:

- O ČEM JE ZÁSADA?
- PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?
- REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ
- KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ?
- CO MŮŽU UDĚLAT?
- PROSTOR PRO POZNÁMKY
- TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY
- REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

Na následujících stranách jsou jednotlivé zásady představené v přehledné a zkrácené podobě a jsou doplněné o konkrétní tipy a příklady aktivit využitelných v praxi.

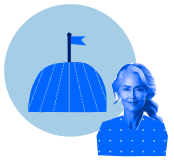
OBSAH

Modul I
Vytváření bezpečného třídního klimatu
strana 3–10

Modul II
Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky
strana 11–16

Modul III
Diferencovaná výuka
strana 17–22

TIP Text ke každé zásadě je rozčleněný do šesti sloupců a je určený k oboustrannému tisku s tím, že lze odstřihnout krajní sloupec (jak naznačuje přerušovaná čára) a využít ho jako „tahák“ pro další poznámky.

Modul I

Vytváření bezpečného třídního klimatu

Modul se zaměřuje na budování **prostředí, ve kterém se žáci cítí bezpečně, respektovaně a přijímaní**. Podporuje rozvoj vztahů, spolupráce a důvěry mezi žáky i učitelem. Věnuje se také nastavení pravidel respektujících komunikaci, podpoře motivace a žádoucího chování jako základům efektivního učení.

ZÁSADY

- **Z1** **Podporujme týmovost a soudržnost třídních kolektivů**
- **Z2** **Vytvářejme prostor pro respektující přístup žáků a učitele**
- **Z3** **Přizpůsobujme pracovní prostředí a realizujme otevřené vyučování**
- **Z4** **Podporujme motivované a žádoucí chování žáků**

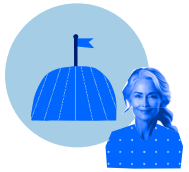
Modul II

Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky

Modul se soustředí na takové **plánování a vedení výuky, které umožňuje porozumění všem žákům**. Zdůrazňuje jasnou strukturu hodin, aktivní zapojení žáků, práci s cíli učení a průběžnou zpětnou vazbu. Podporuje rozvoj zvídavosti, samostatného myšlení a propojení učení s reálným světem.

ZÁSADY

- **Z5** **Tvořme strukturované a pestré příležitosti k učení**
- **Z6** **Nastavujme efektivně formativní hodnocení (podporujme reflexi)**
- **Z7** **Podporujme zvídavost, podnikavost a profesní rozvoj žáků**

Modul III

Diferencovaná výuka

Modul se věnuje **přizpůsobování výuky různorodým potřebám žáků**. Ukazuje, jak pracovat s rozdílným pracovním tempem, rozdílnou úrovní znalostí i studijní zátěží. Zaměřuje se na podporu autonomie žáků, efektivní využití digitálních technologií a vytváření podmínek pro učení, které respektuje individuální možnosti žáků.

ZÁSADY

- **Z8** **Plánujme a realizujme diferencovanou výuku (s ohledem na možnosti všech žáků)**
- **Z9** **Podporujme učební autonomii a flexibilitu žáků s mimoškolní a osobní zátěží**
- **Z10** **Využívejme digitální technologie k podpoře diferenciace, autonomie a zdravého studijního rytmu**

ZÁSADA 1

PODPORUJME TÝMOVOST A SOUDRŽNOST TŘÍDNÍCH KOLEKTIVŮ

O ČEM JE ZÁSADA?

Cíleně budujme **funkční vztahy ve třídě**, které umožňují spolupráci žáků a učení. Nejde o „příjemnou atmosféru“, ale o to, aby žáci **dokázali spolupracovat, zapojit se a respektovat pravidla skupiny**.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Bez funkčních vztahů nefunguje výuka. Třída bez důvěry a spolupráce znamená více stresu a horší výsledky učení. Učitel, který systematicky pracuje se skupinou, **snižuje výskyt konfliktů a zvyšuje zapojení všech žáků**.

Učitel rozvíjí schopnost vytvářet inkluzivní, bezpečné a podnětné prostředí ve třídě, které podporuje otevřenou komunikaci a spolupráci mezi žáky. Žáci se učí spolupracovat, respektovat odlišnosti, naslouchat druhým a postupně přebírat odpovědnost za své chování i za fungování skupiny.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Funguje moje třída jako spolupracující společenství, nebo jen jako skupina jednotlivců vedle sebe?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

NPI (2012). Klima školy.
Praktické tipy pro učitele.

NPI (2023). Bezpečné klima ve třídě.
Reportáž ze školy, další články s tipy pro učitele z praxe.

NPI (2025). KYBcast: Co funguje v prevenci učitelům i rodičům | S4:E1.
Podcast s Martinem Kalibou o prevenci rizikového chování.

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

MI Vytváření bezpečného třídního klimatu

Z1 Podporujme týmovost a soudržnost třídních kolektivů

Co můžu udělat?

- ☐ ***Vytvořte pravidla třídy společně se žáky, aby cítili spoluzodpovědnost za klima ve třídě.***
- ☐ ***Používejte adaptační hry a teambuildingové aktivity (nejen) na začátku školního roku.***
- ☐ ***Podporujte peer mentoring – starší žáci pomáhají nováčkům při adaptaci.***
- ☐ ***Zařazujte projektové dny nebo společné výstupy napříč třídami, které posilují spolupráci.***
- ☐ ***Vytvářejte příležitosti pro reflexi a sdílení pocitů ve skupině, aby se posílila důvěra.***
- ☐ ***Zapojte žákovskou samosprávu do rozhodování o aktivitách a projektech třídy.***
- ☐ ***Oceňujte a veřejně uznávejte spolupráci a pomoc mezi žáky, nejen individuální úspěchy.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z1:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 1

PODPORUJME TÝMOVOST A SOUDRŽNOST TŘÍDNÍCH KOLEKTIVŮ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Stavba mostu

Na zadání učitele pracují malé skupiny s různými materiály (papír, špejle, gumičky) a mají postavit most, který udrží drobný předmět).

Řešení záhad ve skupině

Učitel motivuje žáky ke společnému řešení logických úkolů, únikové hry nebo mini „escape room“ aktivity.

Skupinové umělecké dílo

Učitel vede žáky ke společné tvorbě, každý přispěje částí kresby/malby.

Sdílení příběhů

Učitel vybízí a žáci si ve dvojicích vypráví krátký příběh o sobě. Poté představí partnera třídě.

Mapa pocitů

Žáci anonymně napíšou, jak se právě cítí, učitel zobrazí výsledky a žáci diskutují, jak si vzájemně pomoci.

Peer mentoring

Učitel nastavuje, že starší žáci jsou „průvodci“ nováčků během prvních dní; realizují společné miniaktivity, jako je provedení školou.

Tvorba kodexu třídy

Společně s učitelem si žáci vytvoří 5–7 pravidel fungování třídy. Pravidla formulují pozitivně, domluví konkrétní postup při porušení pravidla, po stanovené době (např. měsíc) pravidla revidují.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 2

VYTVÁŘEJME PROSTOR PRO RESPEKTUJÍCÍ PŘÍSTUP ŽÁKŮ A UČITELE

O ČEM JE ZÁSADA?

Realizujme výuku postavenou na **respektující komunikaci a zapojení žáků**. Nejde o „volnost", ale o to, aby žáci **rozuměli smyslu výuky a nesli na ní podíl odpovědnosti**. Respektující přístup posiluje důvěru, samostatnost a angažovanost žáků a podporuje jejich osobní i profesní růst.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Respektující přístup neznamená ztrátu autority učitele, ale její proměnu – od kontroly k respektu a spolupráci. Když žáci rozumějí smyslu a mají vliv na proces výuky, **roste jejich aktivita**. Učitel pak nemusí řídit chování žáků tlakem, ale pracuje s třídou, která spolupracuje. Roste důvěra mezi ním a žáky.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Mají moji žáci skutečný prostor mluvit, ptát se a ovlivňovat průběh výuky?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Gordon, T. (2015). Škola bez poražených. Praha: Malvern.
Kniha pomáhající učitelům zvládnout vypjaté situace.

Frišová, P. (2010). Potenciál reflexe ve vyučování. Praha: NPI. *Článek mapující potřebné dovednosti pro efektivní reflexi.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

MI Vytváření bezpečného třídního klimatu

Z2 Vytvářejme prostor pro respektující přístup žáků a učitele

Co můžu udělat?

- ☐ ***Vymezte si jasné role a hranice v komunikaci se žáky.***
- ☐ ***Buďte pro žáky průvodce a facilitátor učení.***
- ☐ ***Zapojte žáky do plánování výuky a hodnocení.***
- ☐ ***Řešte náročné situace respektujícím způsobem prostřednictvím dialogu a společným hledáním řešení.***
- ☐ ***Dejte prostor žákům participovat na rozhodování o třídním životě.***
- ☐ ***Vysvětlujte smysl učebních cílů a zapojujte žáky do jejich formulování.***
- ☐ ***Nabízejte prostor pro otázky, diskusi a sdílení různých pohledů.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z2:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 2

VYTVÁŘEJME PROSTOR PRO RESPEKTUJÍCÍ PŘÍSTUP ŽÁKŮ A UČITELE

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Společné nastavování cílů hodiny
Na začátku hodiny učitel představí téma a vyzve žáky, aby navrhli, co by se k němu chtěli naučit nebo co by chtěli pochopit. Z návrhů společně formulují cíle hodiny.

Diskusní kruh
Učitel zařazuje pravidelně krátký diskusní kruh, kde mohou žáci sdílet své názory na probírané téma nebo na průběh výuky.

Řešení problémů ve třídě dialogem
Pokud vznikne problém (např. neplnění úkolů), učitel otevře krátkou diskusi: co se děje, proč to vzniká a jaké řešení by bylo přijatelné pro všechny.

Žákovský návrh na aktivity
Jednou za čas učitel umožní žákům navrhnout aktivitu nebo způsob práce s tématem (např. debatu, projekt, prezentaci).

Společné vytváření kritérií hodnocení
Před větším úkolem (prezentace, projekt) učitel se žáky diskutuje, jak bude práce hodnocena. Společně vytvoří jednoduchá kritéria.

Role facilitátora ve skupinové práci
Při skupinové práci učitel určí v každé skupině facilitátora z řad žáků, který sleduje zapojení všech a organizuje diskusi.

Žákovská zpětná vazba k výuce
Jednou za čas učitel požádá žáky o anonymní krátkou zpětnou vazbu (např. tři věci, které ve výuce pomáhají, a jeden návrh na zlepšení).

Krátké individuální rozhovory
Učitel vede cíleně s vybranými žáky (zejména demotivovanými) individuální komunikaci k tématu.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 3

PŘIZPŮSOBUJME PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ A REALIZUJME OTEVŘENÉ VYUČOVÁNÍ

O ČEM JE ZÁSADA?

Propojujme výuku s mimoškolní realitou a otevírejme ji nad rámec klasického výkladu. Jde o to, aby žáci **pracovali s reálnými situacemi, zdroji a problémy**. Zapojme simulace modelových situací z firem a institucí do výuky. Propojme tak učivo s realitou, profesní praxí a kariérovou relevancí. Využívejme různé prostory školy, venkovní prostory i spolupráci s externími partnery v jejich lokacích. Realizujme tak výuku překračující hranice třídy.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Když žáci vidí smysl a využití výsledků učení, **roste jejich motivace a zapojení**. Učitel zároveň získává více možností, jak zapojit do výuky různé typy žáků. Otevřené vyučování umožňuje učiteli využít prostředí, praxi i reálné situace jako přirozené učební zdroje. Díky propojení výuky s realitou se zvyšuje smysluplnost učiva a mizí otázka „k čemu mi to bude“.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Vidí žáci v tom, co ve třídě děláme, skutečné propojení s realitou mimo školu?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Badegruber, B. (1997). Otevřené vyučování ve 28 krocích. Praha: Portál. *Praktická příručka zabývající se metodou otevřeného učení.*

Vidláková, J. (2023). Podoby žákovské participace. Praha: NPI. *Text přibližující možné úrovně participace žáků, její formy a obsah.*

Holotová, V. (2012). Otevřené vyučování jako jedna z moderních metod. Praha: NPI. *Článek poskytující konkrétní tipy pro realizaci otevřeného vyučování.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

MI Vytváření bezpečného třídního klimatu

Z3 Přizpůsobujme pracovní prostředí a realizujme otevřené vyučování

Co můžu udělat?

- ☐ ***Propojte výuku s prostředím mimo školu.***
- ☐ ***Využívejte prostor mimo školu pro spolupráci s externími partnery.***
- ☐ ***Uspořádejte prostor třídy pro různé formy práce (např. skupiny, stanoviště).***
- ☐ ***Vytvářejte úkoly s více možnými řešeními.***
- ☐ ***Využívejte různé zdroje mimo učebnici (např. data, experti, terén).***
- ☐ ***Zapojujte projektovou a badatelskou výuku.***
- ☐ ***Otevírejte výuku směrem k reálnému světu.***
- ☐ ***Vytvářejte prostředí, kde žáci mohou iniciovat vlastní aktivity.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z3:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 3

PŘIZPŮSOBUJME PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ A REALIZUJME OTEVŘENÉ VYUČOVÁNÍ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Variabilní uspořádání třídy
Učitel mění podle potřeby uspořádání lavic (např. kruhy, skupiny, pracovní stanoviště). Zohledňuje cíl každé aktivity = ne každé uspořádání lavic je vhodné pro každou metodu a cíl aktivity.

Projekt z reálné praxe
Učitel nechá žáky řešit problém, který vychází z reálné profesní nebo společenské situace.

Badatelská otázka
Učitel začne hodinu otázkou nebo problémem, který mají žáci společně prozkoumat (buď ze svého pohledu, nebo zadá žákům role – např. ekolog, politik, lékař, matka na rodičovské dovolené).

Host z praxe
Učitel pozve odborníka nebo úspěšného absolventa školy a propojí téma výuky s praxí. Podporuje žáky v kladení otázek hostům v rámci vedené diskuse. Žáci mohou sami připravit otázky a vést část rozhovoru.

Minivýzkum
Učitel zadává žákům samostatně vyhledávat informace, analyzovat je a prezentovat závěry. S prezentacemi může pomoci například aplikace Gamma.

Sdílení řešení
Učitel nechá na konci aktivity představit žáky různé postupy řešení. Dává tím najevo, že každý úkol může mít několik způsobů řešení vedoucích k cíli. Podporuje pestrost a aktivitu v uvažování.

Signály pozornosti
Učitel domlouvá neverbální nebo krátké verbální signály pro rychlé ztišení a přesměrování pozornosti.

Reflexe učení
Po zavedení učitelem žáci hodnotí svou práci podle jednoduchých kritérií („rozumím – nejsem si jistý – potřebuji pomoc“), případně znázorněných na kartičkách.

Mikroúspěchy
Učitel rozděluje zadání úkolů na malé kroky. Po jejich splnění následuje okamžité uznání pokroku.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 4

PODPORUJME MOTIVOVANÉ A ŽÁDOUCÍ CHOVÁNÍ ŽÁKŮ

O ČEM JE ZÁSADA?

Pracujme systematicky s **motivací a podporou žádoucího chování žáků** – nastavujme jasná očekávání. Posilujme žádoucí chování žáků co nejčastěji. Hledejme příčiny demotivace žáků a přizpůsobujme tomu naše strategie. Oceňujme úsilí, pokrok i konkrétní projevy žádoucího chování prostřednictvím okamžité zpětné vazby.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Když je chování žáků učitelem řízené a posilované, **ubývají ve třídě konflikty a přibývá čas na učení**. Zaměření na smysl učení a pozitivní posilování pomáhá žákům převzít odpovědnost za vlastní chování a výkon. Pro učitele to znamená víc prostoru pro výuku. Žáci se učí seberegulaci, spolupráci a respektu k pravidlům, která nevnímají jako vnější nátlak, ale jako nástroj, který jim pomáhá uspět.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Podporuji ve výuce žádoucí chování, nebo většinu času jen řeším chování problémové?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Metodiky RRRR – respekt, rozmanitost, rovnost, resilience. *Aktivity na spolupráci, komunikaci a respekt, práci s třídním klimatem, rozvoj seberegulace a odpovědnosti.*

Pozitivní podpora změny chování v prostředí školy (ePedagogium). *Odborný text pro pochopení, proč žáci jednají určitým způsobem, jak analyzovat funkci chování, jak cíleně volit pedagogické strategie.*

Metodiky Projektu Odyssea. *Konkrétní lekce do výuky (komunikace, spolupráce, reflexe), postupy pro vedení skupiny, aktivity rozvíjející seberegulaci a odpovědnost.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

MI Vytváření bezpečného třídního klimatu

Z3 Podporujme motivované a žádoucí chování žáků

Co můžu udělat?

- ☐ ***Zahajujte hodiny s motivačním momentem: aktualitou, zajímavostí.***
- ☐ ***Strukturujte hodinu a udržujte tempo: střídejte činnosti a pracujte s jasnými instrukcemi.***
- ☐ ***Aktivně zapojujte všechny žáky: náhodným výběrem, prací v páru.***
- ☐ ***Dávejte průběžnou zpětnou vazbu: reagujte popisným jazykem na chování i práci.***
- ☐ ***Pracujte s pozorností: všímejte si signálů únavy nebo ztráty zájmu a reagujte na ně.***
- ☐ ***Prohlubujte vztah skrze každodenní interakce s opravdovým zájmem o žáka a s respektem.***
- ☐ ***U demotivovaných žáků cíleně zjednodušte zadání, nastavte krátkodobý cíl, oceňte posun.***
- ☐ ***Reflektujte vlastní praxi: pravidelně si klaďte otázky: Kdo byl aktivní? Kdo se „ztratil“? Co fungovalo a proč? Co je potřeba udělat jinak? Ideálně za podpory pravidelné supervize.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z4:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 4

PODPORUJME MOTIVOVANÉ A ŽÁDOUCÍ CHOVÁNÍ ŽÁKŮ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Popisné oceňování
Učitel konkrétně pojmenovává žádoucí chování.

Zaměření na pozitivní příklady
Místo napomínání učitel upozorňuje na žádoucí projevy žáků („Podívejte se, jak skupina vzadu rychle začala pracovat.“).

Poměr 4 : 1 (pozitivní vs. korektivní reakce)
Učitel vědomě zvyšuje počet pozitivních reakcí oproti napomenutím.

Tiché signály uznání
Gestem, očním kontaktem, krátkým kývnutím učitel oceňuje, ale nenarušuje průběh hodiny.

Sebehodnocení chování
Učitel klade na konci aktivity otázky (např. „Jak jsem dnes přispěl k práci skupiny?“), na které žáci krátce odpovědí.

Modelování žádoucího chování
Učitel explicitně ukazuje, jak má vypadat spolupráce, reakce na chybu nebo komunikace.

„Reset“ bez sankce
V případě potřeby učitel volí krátké zastavení a znovunastavení činnosti („Zkusme to ještě jednou, tentokrát všichni začneme hned a v tichosti.“).

Role ve skupině
Jasně popsanou odpovědností učitel podporuje zapojení i klidný průběh práce, posiluje odpovědnost žáka za výsledky učení.

Oceňovací závěr hodiny
Na konci hodiny učitel i žáci pojmenují konkrétní projevy dobré spolupráce a chování.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 5

TVOŘME STRUKTUROVANÉ A PESTRÉ PŘÍLEŽITOSTI K UČENÍ

O ČEM JE ZÁSADA?

Strukturujme výuku tak, aby žáci **věděli, co se učí, proč a jak postupují**. Realizujme výuku tak, aby byla pro všechny žáky přehledná, logicky vystavěná a opřená o jasně sdělené cíle. Využívejme myšlenkové mapy, postupové karty, vizualizace a modelování řešení, které žákům zpřehledňují jednotlivé kroky vedoucí k úspěchu. Zároveň nabízejme různé cesty k pochopení – kombinujme slovní vysvětlení, grafické znázornění, praktický nácvik i příklady z reálné praxe.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Bez jasné struktury se část žáků ztrácí a výuka se zpomaluje. Dobře strukturovaná výuka znamená **méně vysvětlování, více učení**. Když mají žáci jasno v cílech, postupu a výsledku učení, odpadá neustálé vysvětlování „co máme dělat“. Učitel se může soustředit na podporu učení místo řízení chaosu. Pestré učební situace navíc umožňují zapojit i ty žáky, kteří by jinak zůstali pasivní nebo ztracení, a zvyšují šanci, že každý najde cestu k pochopení.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Vědí žáci v každém momentu výuky, co mají dělat, proč a jak postupovat?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Červenková, I. (2013). Výukové metody a organizace vyučování. Ostrava: Ostravská univerzita. *Studijní opora je určená zejména budoucím učitelům a začínajícím učitelům, kteří se chtějí seznámit se základními výukovými metodami, jejich charakteristikou, tříděním a praktickým použitím ve výuce.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK TAHÁK TAHÁK

MII Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky

Z5 Tvořme strukturované a pestré příležitosti k učení

Co můžu udělat?

- ☐ ***Strukturujte hodinu (úvod – práce – shrnutí).***
- ☐ ***Jasně formulujte cíle učení.***
- ☐ ***Navazujte nové učivo na předchozí znalosti.***
- ☐ ***Využívejte otázky podporující porozumění.***
- ☐ ***Střídejte aktivity pro udržení pozornosti.***
- ☐ ***Aktivně zapojujte všechny žáky.***
- ☐ ***Zjišťujte, jestli žáci rozumí.***
- ☐ ***Vysvětlujte učivo různými způsoby.***
- ☐ ***Vytvářejte příležitosti k procvičování.***
- ☐ ***Pracujte efektivně s chybou – nechte žáky chybovat.***
- ☐ ***Normalizujte chyby jako součást učení: analyzujte je společně, nechte je opravit a ohodnotit samotnými žáky (i v testech).***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z5:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 5

TVOŘME STRUKTUROVANÉ A PESTRÉ PŘÍLEŽITOSTI K UČENÍ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Dodržování didaktické struktury hodiny
Na začátku hodiny učitel představí cíle a plán práce, v závěru hodiny se k cíli vrací a spolu se žáky zhodnotí, nakolik se podařilo cíl naplnit a proč tomu tak je či není.

Reálné situace jako základ výuky
Učitel využívá při realizaci výuky případové studie, zakázky, simulace model „ukázka – zkouška – aplikace".

Učitel ve výuce opakovaně nabízí model: učitel ukáže → žák vyzkouší → žák použije v novém kontextu.

Vizualizace postupu
Učitel při praxi na pracovišti (pracovištěm rozumíme tréninkový/výcvikový prostor ve škole) využívá vizuální podporu – schémata, pracovní postupy, checklisty.

Rotace rolí na pracovišti
Na základě zadání učitele se žáci během praxe na pracovišti střídají v rolích vykonavatel, kontrolor kvality, „vedoucí směny" (organizuje práci).

Viditelný pokrok (dílenská nástěnka)
Učitel při praxi na pracovišti vizualizuje, kdo co dělá, co je hotovo, co se žáci učí.

Simulace reálného problému
Učitel záměrně nepřipraví výuku jako obvykle (např. chybějící materiál, chyba v zadání, časový tlak), žáci se učí reagovat na neobvyklou situaci.

Chyba jako příležitost k učení
Učitel pracuje s chybou jako s důležitým prvkem učebního procesu. Zabývá se spolu se žáky tím, kde a proč chybovali, co se chybou naučili a jak budou v budoucnu postupovat, aby podobným chybám předešli.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 6

NASTAVUJME EFEKTIVNĚ FORMATIVNÍ HODNOCENÍ (PODPORUJME REFLEXI)

O ČEM JE ZÁSADA?

Využívejme hodnocení jako **nástroj učení**, nejen jako nástroj kontroly. Žáci mají vědět, **co dělají dobře, co zlepšit a jak mají dále postupovat**. Podporujme žáky v sebehodnocení, pracujme s jejich projekty, výrobky, pracovními listy či záznamy z praxí. Využívejme při hodnocení reflektivní deníky či vzájemnou zpětnou vazbu.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Formativní hodnocení rozvíjí zodpovědnost, reflexi a profesní identitu žáků, pomáhá učiteli sledovat skutečný pokrok žáků a zachytit problémy dřív, než se projeví v neúspěchu nebo rezignaci. Místo jednorázového „verdiktu“ získávají žáci průběžnou zpětnou vazbu, která navíc učiteli umožňuje lépe cílit výuku. Díky sebehodnocení a jasným kritériím se část odpovědnosti přesouvá na žáky. Učitel tak není jediným „kontrolorem“, ale průvodcem, který má větší vliv na dlouhodobé učení.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Pomáhá moje zpětná vazba žákům zlepšit se, nebo jen hodnotí splnění mého zadání?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Malenovský, M. (nedat.). Formativní hodnocení v oblasti střední školy. *Text podporující kompetence vedoucích pedagogických pracovníků škol v oblasti zavádění formativního hodnocení se zaměřením na SŠ.*

Autorský tým APIV B (2020). Formativní hodnocení. *Tipy pro učitele, jak a proč kombinovat formativní a sumativní hodnocení.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

MII Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky

Z6 Nastavujme efektivně formativní hodnocení (podporujme reflexi)

Co můžu udělat?

- ☐ ***Sdílejte se žáky cíle učení a očekávané výsledky. Využít můžete digitální nástěnky Padlet nebo Orgpad.***
- ☐ ***Pracujte s jasnými kritérii hodnocení.***
- ☐ ***Poskytujte průběžnou zpětnou vazbu během učení.***
- ☐ ***Zaměřujte zpětnou vazbu na proces a pokrok, nejen na výsledek.***
- ☐ ***Využívejte sebehodnocení a vrstevnické hodnocení.***
- ☐ ***Vracejte se k cílům učení během hodiny.***
- ☐ ***Sledujte porozumění žáků průběžnými otázkami a na neporozumění reagujte změnou ve výuce.***
- ☐ ***Umožněte žákům práci opravit nebo zlepšit.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z6:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 6

NASTAVUJME EFEKTIVNĚ FORMATIVNÍ HODNOCENÍ (PODPORUJME REFLEXI)

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Kritéria úspěchu
Na začátku práce učitel společně se žáky vytvoří seznam znaků (kritérií) kvalitního výstupu.

Analýza ukázkové práce
Učitel se žáky společně hodnotí příklad práce podle stanovených kritérií.

„Dvě hvězdy a jedno přání“
Učitel žáky vede, aby si navzájem dávali dvě pozitivní zpětné vazby a jeden návrh na zlepšení.

Oprava práce
Učitel žákům poskytuje možnost přepracovat úkol na základě zpětné vazby.

Otázky na porozumění
Během hodiny učitel dotazováním zjišťuje, jak žáci učivu rozumí.

Krátká reflexe práce
Učitel zadá žákům, ať popíšou, co se jim daří/dařilo a co by příště udělali jinak.

Reflektivní technika „Jedno slovo“
Na základě zadání učitelem žák reflektuje hodinu / svoji aktivitu atd. s použitím jednoho slova.

Vrstevnické hodnocení prezentace
Učitel při zadávání práce seznámí žáky s tím, že spolužáci po dokončení úkolu poskytnou strukturovanou zpětnou vazbu k práci ostatních podle zadaných kritérií.

Exit ticket – rychlá zpětná vazba na konci hodiny
Učitel využije odpovědi k plánování další výuky. Na konci hodiny žáci napíšou, co pochopili a s čím ještě potřebují pomoci – odpoví na tři krátké otázky:
1. Co jsem dnes pochopil?
2. Co mi ještě není jasné?
3. Jak bych dnes hodnotil svou práci?

Balanční kruh
Učitel získává rychlý přehled o tom, jak žáci vnímají výuku, když žáci hodnotí své učení v několika oblastech (např. porozumění, aktivita, spolupráce) vyznačením míry v kruhovém grafu. Následně krátce reflektují silné stránky a rezervy. Aktivita podporuje uvědomění si vlastního pokroku.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 7

PODPORUJME ZVÍDAVOST, PODNIKAVOST A PROFESNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ

O ČEM JE ZÁSADA?

Podporujme zvídavost a profesní směřování žáků tím, že výuku **propojujeme s jejich zájmy, silnými stránkami a s cílem budoucího uplatnění**. Vystupujme jako průvodci, kteří propojují učení s reálnými situacemi, podporují iniciativu a podnikavost a vytvářejí příležitosti pro práci na úkolech a projektech s přesahem do praxe. Pracujme s profesní identitou žáků, například prostřednictvím portfolia, reflexe vlastního rozvoje a plánování dalších kroků.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Když žáci vidí souvislost s vlastní budoucností, **roste jejich motivace i aktivita**. Výuka přestává být „odtržená od reality“, a pomáhá tak pracovat i s nemotivovanými žáky nebo těmi, kteří si nejsou jistí svou budoucností. Propojení výuky s praxí a budoucím uplatněním zvyšuje smysluplnost učení a omezuje otázky typu „k čemu mi to bude“. Žáci se více zapojují, častěji zažívají úspěch a lépe chápou dopad své práce, posilují svou motivaci i odpovědnost a postupně si budují profesní identitu.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Chápe každý žák, co mu tohle učení přináší pro jeho vlastní budoucnost?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Metodika na tvorbu žákovských portfolií
https://www.poradcevpk.cz/page/e-portfolio-eks

JA Czech
Programy na rozvoj podnikavosti, projektové učení.
https://www.jaczech.org

Infoabsolvent
Data o oborech, uplatnění, inspirace pro žáky. https://www.infoabsolvent.cz

Národní soustava povolání
Rozsáhlá databáze popsaných povolání.
https://www.nsp.cz

TAHÁK

MII Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky

Z7 Podporujme zvídavost, podnikavost a profesní rozvoj žáků

Co můžu udělat?

- ☐ ***Propojujte výuku s profesní realitou oboru: konkrétní situace z praxe (např. technické problémy, klientské zadání).***
- ☐ ***Zařazujte úkoly s reálným výstupem (produkt, návrh, služba, prezentace pro „zákazníka“) využitelné mimo školu.***
- ☐ ***Pracujte s profesním/studijním portfoliem.***
- ☐ ***Zařazujte prvky kariérového plánování: aktivity zaměřené na orientaci v možnostech, práci s cíli a kroky k jejich dosažení.***
- ☐ ***Zprostředkovávejte kontakt s praxí: využívejte odborníky, exkurze, praktická videa.***
- ☐ ***Pracujte s různými směry žáků: reflektujte, že žáci směřují různými cestami (zaměstnání, studium, podnikání, změna oboru).***
- ☐ ***Podporujte iniciativu a odpovědnost za vlastní projekt (samostatné rozhodování, plánování, dokončování práce).***
- ☐ ***Využívejte reflexi profesního posunu, aby se žák ptal: „Co jsem se naučil pro svůj obor? Co bych dnes zvládl lépe než dřív? Kde to využiji v praxi?“***
- ☐ ***Spolupracujte s kariérovým poradcem školy.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z7:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 7

PODPORUJME ZVÍDAVOST, PODNIKAVOST A PROFESNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Otázka místo výkladu
Učitel pokládá žákům otázky tohoto typu: „Jak byste to řešili vy?“ / „Co by se stalo, kdyby…?“

Problémové zadání
Učitel často nabízí a žáci řeší konkrétní problém (technický, ekonomický, společenský).

Minizakázka
Učitel zadává úkoly typu „navrhněte“, „vytvořte“, „opravte“, „zlepšete“ pro konkrétního „zákazníka“.

Případová studie z praxe
Učitel dává prostor pro analýzu reálné situace z praxe (např. porucha, reklamace).

Rozbor zkušeností z praxe
Učitel vede reflexi výuky tak, aby žáci sdíleli, co zažili na praxi/stáži a co se z toho naučili.

Projekt „od nápadu k realizaci“
Učitel motivuje žáky k návrhu vlastního projektu (produkt, služba, akce), ať promyslí, komu by sloužil a proč.

Kariérová mapa
Z podnětu učitele si žáci načrtnou své možné studijní/kariérní cesty (práce, studium, změna směru).

Modelový pohovor / prezentace dovedností
Učitel se žáky nacvičuje situace z reálného světa práce.

Deník profesního rozvoje
Učitel vede žáka ke krátkým pravidelným zápisům o tom, co se učí pro svůj obor.

Žákovské portfolio
Učitel motivuje žáky ke shromažďování vlastní práce, výstupů a ke sledování vlastního pokroku.

Moje silné stránky
Učitel vědomě rozvíjí profesní identitu žáků v konkrétní profesi a uvědomění, v čem jsou dobří, zařazováním otázek typu: „V čem jsem dobrý?“, „Na čem potřebuji pracovat?“, „Jak se posouvám jako budoucí odborník?“.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 8

PLÁNUJME A REALIZUJME DIFERENCOVANOU VÝUKU (S OHLEDEM NA MOŽNOSTI VŠECH ŽÁKŮ)

O ČEM JE ZÁSADA?

Přizpůsobujme výuku tak, aby různí žáci mohli dosáhnout cíle různými cestami i tempem. Učitel reaguje na velké rozdíly ve znalostech, tempu i motivaci žáků. Plánuje proto výuku tak, aby všichni žáci dosáhli požadovaných kompetencí, ale zároveň aby ti pokročilejší měli prostor pro další rozvoj. **Diferenciace se uplatňuje v obsahu, průběhu i výstupech učení**.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Diferencovaná výuka pomáhá učiteli učit bez pocitu, že někoho brzdí a jiného nestíhá podpořit. Umožňuje pracovat různým tempem, s různou úrovní i motivací žáků, opřít se o jasné jádro učiva a zároveň nabídnout výzvu těm, kteří jsou připravení jít dál. Dobře nastavená diferenciace přináší méně improvizace, více přehledu o pokroku žáků a postupně vede k větší samostatnosti i odpovědnosti ve třídě.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Mají všichni žáci reálnou šanci uspět ve studiu, nebo část z nich vypadává?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Majcíková, K. (2025). Diferencovaná výuka v heterogenní třídě. *Praktické tipy pro učitele a učitelky.*

Diferencované vyučování (NPI). *Praktické tipy v nabídce různých článků a videí.*

Další produkty NPI pro práci s heterogenním kolektivem

TAHÁK

M III **Diferencovaná výuka**

Z 8 **Plánujme a realizujme diferencovanou výuku (s ohledem na možnosti všech žáků)**

Co můžu udělat?

- ☐ ***Pracujte postupně, zkoušejte diferencovat dílčími kroky, méně je někdy více. Zohledňujte rozdílné tempo učení žáků: pracujte s časem.***
- ☐ ***Nabízejte různé úrovně obtížnosti: pracujte s délkou úkolů.***
- ☐ ***Pracujte nejprve s úlohou stejného obsahu i zadání, ale různou podporou.***
- ☐ ***Pracujte s úlohami s odlišným zadáním (využívejte výukové cíle Bloomovy taxonomie)***
- ☐ ***Využívejte různé formy prezentace výsledků práce žáků.***
- ☐ ***Nabízejte volbu témat nebo způsobu zpracování.***
- ☐ ***Podporujte samostatnou i skupinovou práci.***
- ☐ ***Sledujte průběžně potřeby jednotlivých žáků a jejich zónu nejbližšího vývoje.***
- ☐ ***Poskytujte podporu žákům, kteří ji potřebují.***
- ☐ ***Nabízejte kotvicí aktivity pokročilým žákům.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z8:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 8

PLÁNUJME A REALIZUJME DIFERENCOVANOU VÝUKU (S OHLEDEM NA MOŽNOSTI VŠECH ŽÁKŮ)

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

DIFERENCIACE PRO ZAČÁTEČNÍKY

Samostatná volba tématu
Z nabídky učitele si žáci vybírají téma projektu podle svého zájmu.

Zadávání různého časového limitu
Na zpracování stejné úlohy či stejného množství úkolů učitel poskytuje různým žákům či skupinám žáků různý časový limit.

Zadávání různé délky úlohy pro stejný časový limit
Učitel pro žáky připraví sadu úloh na jeden pracovní list, rozvážnějším / méně motivovaným žákům ustřihne proužek jen s jednou nebo dvěma úlohami. Největší skupině žáků učitel úlohy přidá a žákům s rychlejším tempem či žákům nadaným rozdá celý pracovní list.

Metoda 3M (musí, měl by, může)
Učitel žákům zadá minimum, které musí splnit (MUSÍ), doporučí úlohy, které by MĚLI splnit, a pro rychlejší a motivovanější žáky určí práci, kterou MOHOU.

DIFERENCIACE PRO MÍRNĚ POKROČILÉ

Volba formy výstupu
Učitel nabízí žákům, že mohou odevzdat práci jako prezentaci, text, plakát, písemně či ústně.

Stanoviště s úkoly
Ve třídě učitel připraví několik stanovišť s různými typy úkolů a obtížností. Žáci postupně pracují na aktivitách podle svého tempa. Flexibilní skupiny – žáci pracují ve skupinách podle typu úkolu nebo potřeb.

Gradace úloh – jedna úloha, různá zadání
Učitel vytvoří několik úrovní jednoho stejného úkolu (např. analýza odborného textu: nejpokročilejší žáci samostatně shrnou hlavní myšlenky a kriticky je zhodnotí, nižší úroveň doplní chybějící části shrnutí podle textu, další úroveň odpovídá na konkrétní otázky k porozumění textu, další úroveň vybírá správné odpovědi z nabídky možností).

Flipped classroom
Učitel zadá žákům část přípravy na výuku doma / mimo školu. Zadávat může dlouhodobější práce, žáci představují učiteli až výsledek.

DIFERENCIACE PRO POKROČILÉ

Gradované pracovní listy: různé úkoly ve třech úrovních obtížnosti
Žáci si volí variantu podle svých schopností. Úkoly mají různé nároky na způsob zpracování. Učitel začne se třemi úrovněmi, pak může přidávat další, zohledňuje zónu nejbližšího vývoje a využívá Bloomovu taxonomii.

Podpora během práce
Učitel se se žáky dohodne, že v případě potřeby pomoci se nejprve obrátí na dva spolužáky, a teprve poté na něj. V případě potřeby je podpora ze strany učitele aktivující (např. doporučí relevantní odborné zdroje, články, online databáze nebo modelové příklady).

Kotvicí aktivity pro žáky s rychlejším pracovním tempem
Učitel ve výuce nastavuje pravidlo, že žáci, kteří dokončí úkol před uplynutím časového limitu, řeší náročnější/kreativnější problém (např. aplikují poznatky na nový problém, porovnají různé přístupy k řešení nebo formulují vlastní argumentaci či krátkou reflexi tématu).

ZÁSADA 9

PODPORUJME UČEBNÍ AUTONOMII A FLEXIBILITU ŽÁKŮ S MIMOŠKOLNÍ A OSOBNÍ ZÁTĚŽÍ

O ČEM JE ZÁSADA?

Ve středních školách přibývají žáci, kteří vedle studia zvládají náročné mimoškolní aktivity (sport, umění, práce, praxe, podnikání) nebo čelí osobní i psychické zátěži. Tito žáci mají odlišné možnosti, tempo i potřeby, a proto vyžadují flexibilní a individuálně zacílený přístup. **Vytvářejme podmínky, které jim umožní udržet kontinuitu učení**, nabízejme přehledné materiály, jasná kritéria a diferencované možnosti práce i v době nepřítomnosti. Současně rozvíjejme jejich autonomii – plánování, sledování pokroku a odpovědnost za vlastní učení. Důležité je také využívání jejich osobních zkušeností ve výuce, čímž podporujeme sdílení a spolupráci žáků.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Bez flexibility ve výuce vznikají zbytečné konflikty, stres a výpadky v učení. Dobře nastavený systém vede k **větší odpovědnosti a kontinuitě učení**. Učitel, který nabízí jasnou strukturu, srozumitelné materiály a domluvené možnosti práce, se stává partnerem, nikoli jen kontrolorem.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Je moje výuka nastavená tak, aby ji žáci s osobní zátěží dokázali dlouhodobě zvládat?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

DigCompEdu – modely výuky a individualizace
Přehled modelů výuky (online, hybridní, individualizované), návody, jak přizpůsobit výuku různým skupinám žáků.

Google učebna z pohledu žáka
Návod na vytvoření „sdíleného místa“, kde žák najde vše potřebné i bez přítomnosti ve škole.

Khan Academy (v češtině)
Online kurzy, lekce a cvičení. Materiály, které můžete žákům zadávat jako „studijní minimum“ k samostudiu.

TAHÁK

M III Diferencovaná výuka

Z 9 Podporujme učební autonomii a flexibilitu žáků s mimoškolní a osobní zátěží

Co můžu udělat?

- ☐ ***Zjišťujte pravidelně reálné časové možnosti žáků (např. tréninky, práce, praxe, pobyty) a přizpůsobujte tomu očekávání.***
- ☐ ***Domlouvejte individuální režim práce.***
- ☐ ***Stanovujte jasné minimum (jádro učiva).***
- ☐ ***Umožněte flexibilní termíny: pracujte s dohodou místo plošných sankcí.***
- ☐ ***Podporujte plánování a time management.***
- ☐ ***Pracujte s návratem do výuky: nabídněte rychlou diagnostiku („co už umíš“) a cílené doplnění klíčového učiva.***
- ☐ ***Využívejte různé formy „dohnání“ učiva: online materiály, konzultace, spolupráce se spolužáky.***
- ☐ ***Podporujte psychickou pohodu: sledujte přetížení, mluvte o zvládání stresu a nastavujte realistické nároky.***
- ☐ ***Spolupracujte s okolím žáka: podle potřeby komunikujte s rodiči, trenérem.***
- ☐ ***Využívejte zkušenosti žáků: dávejte jim prostor sdílet praxi, dovednosti nebo reálné zkušenosti.***

Co můžu ještě udělat?

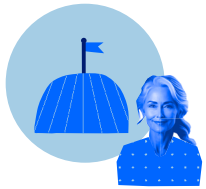
Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z9:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 9

PODPORUJME UČEBNÍ AUTONOMII A FLEXIBILITU ŽÁKŮ S MIMOŠKOLNÍ A OSOBNÍ ZÁTĚŽÍ

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

„Agile“ ve výuce / týdenní/měsíční plán práce
Žák na výzvu učitele navrhuje vlastní zadání úkolu v řešeném tématu. Žák pracuje na úkolu v domluveném časovém úseku, naplánuje kroky, průběžně sleduje pokrok a na konci odevzdá konkrétní výstup i s reflexí.

Studijní minimum
Učitel připravuje pro žáky přehled klíčových výstupů k tématu.

Krátká výuková videa / návody / prezentace
Učitel poskytuje odkazy na vybrané učební zdroje, žák se může učit vlastním tempem i mimo školu.

Týdenní plán s kontrolním bodem
Podle zadání učitele si žák naplánuje splnění úkolů a na konci týdne je krátce vyhodnotí.

Checklist k učivu
Učitel poskytuje žákovi přehled „co umím/neumím“, žák průběžně označuje a ví, na co se zaměřit.

Odhad času vs. realita
Učitel zadává žákům úkol, žák odhadne čas na úkol a po dokončení ho porovná se skutečností.

Přines z praxe
Po domluvě s učitelem žák sdílí osobní zkušenost (např. ze sportu, práce, stáže). Učitel umožní žákovi prezentovat, jak funguje prostředí, ve kterém působí.

Badatelské bloky s flexibilním termínem
Učitel zadá delší úkol (např. esej, výzkum, prezentace), kde si žák plánuje práci v čase.

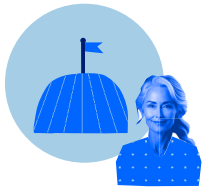
Individuální studijní trajektorie v tématu
Učitel zadává téma. Žáci si volí podtéma nebo úhel pohledu (např. v semináři), pracují vlastním tempem na domluveném výstupu.

„Dohnání učiva“ přes praktickou činnost
Učitel umožní žákovi místo testu například realizaci úkolu z praxe.

Tichá práce
Po domluvě s učitelem může žák pracovat bez mluvení, bez prezentace před třídou, aby se snížila jeho úzkost.

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

ZÁSADA 10

VYUŽÍVEJME DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE K PODPOŘE DIFERENCIACE, AUTONOMIE A ZDRAVÉHO STUDIJNÍHO RYTMU

O ČEM JE ZÁSADA?

Využívejme digitální technologie jako nástroj pro **diferenciaci, rozvoj samostatnosti a efektivní zpětnou vazbu**. Umožňují rychleji zjišťovat úroveň žáků, atraktivizovat obsah a nabízet ho v různých formách, individualizovat zpětnou vazbu a vytvářet flexibilní cesty k učení pro žáky s různým tempem či studijními možnostmi. Tato podpora však musí být vyvážena vnímáním rizik technologií, důrazem na digitální wellbeing a zdravé digitální návyky. Cílem není technologie idealizovat ani jimi nahrazovat učitele, ale smysluplně je zapojovat tak, aby zvyšovaly efektivitu výuky.

PROČ JÍ VĚNOVAT POZORNOST?

Smysluplné využití technologií pomáhá učiteli **pracovat chytřeji, nikoli více**. Umožňuje připravit diferencované materiály, nabídnout flexibilní cesty k učení a podporovat samostatnost žáků při zachování osobního kontaktu.

REFLEKTIVNÍ OTÁZKA K ZÁSADĚ

Používám technologie tak, že skutečně usnadňují žákům učení, nebo jen formálně nahrazují papír?

KAM DÁL PRO VÍCE INFORMACÍ O TÉMATU?

Kybcast. *Provokativní, edukativní a zábavný průvodce kyberprostorem – podcast, který pomáhá v překotných změnách učitelům i žákům.*

Projekt AI dětem. *Inspirativní tipy na zařazení AI do školního vzdělávání.*

E-bezpečí. *Informace a materiály k tématu prevence online rizik.*

TAHÁK

MIII Diferencovaná výuka

Z10 Využívejme digitální technologie k podpoře diferenciace, autonomie a zdravého studijního rytmu

Co můžu udělat?

- ☐ ***Využívejte digitální nástroje pro podporu učení.***
- ☐ ***Nabízejte žákům různé digitální zdroje a materiály.***
- ☐ ***Podporujte samostatnou práci žáků s informacemi.***
- ☐ ***Využívejte technologie pro zpětnou vazbu.***
- ☐ ***Využívejte digitální prostředí pro spolupráci.***
- ☐ ***Využívejte online nástroje pro reflexi učení.***
- ☐ ***Nabízejte různé formy digitálních výstupů.***
- ☐ ***Podporujte kritické hodnocení informací.***
- ☐ ***Podporujte zdravé digitální návyky a zodpovědné využívání technologií.***
- ☐ ***Věnujte prostor prevenci rizik spojených s technologiemi.***

Co můžu ještě udělat?

Prostor pro poznámky

Kde vnímám pro sebe a svou třídu výzvy v naplňování Z10:

Konkrétní aktivity, které zkusím:

TAHÁK · TAHÁK · TAHÁK

ZÁSADA 10

VYUŽÍVEJME DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE K PODPOŘE DIFERENCIACE, AUTONOMIE A ZDRAVÉHO STUDIJNÍHO RYTMU

TIPY NA KONKRÉTNÍ AKTIVITY

Online kvízy
Učitel podle situace volí konkrétní podobu ověření porozumění tématu žáky (spolupráce vs. soutěžní režim, např. Kahoot, Wayground).

Digitální nástěnky
Učitel se žáky sdílí nápady i zdroje a diskutují o nich s dalšími žáky (např. Orgpad).

Práce s cloudem
Učitel žákům poskytuje materiály (např. Sharepoint, Google disk) a společně vytváří výstup práce (např. sdílený dokument, myšlenková mapa).

Práce s videem
Učitel připraví žákům ke sledování krátké vysvětlující video k tématu (např. Jsns.cz).

Gamifikace
Učitel učí žáky zábavným způsobem pomocí vhodně zvolených herních prvků (např. hry Playing Kafka, Velvet 89).

Online diskuse a reflexe pomocí responzivní aplikace
Učitel využívá responzivní aplikace (např. Mentimetr, Ahaslides), kde žáci reagují na otázku nebo problém, hodnotí průběh výuky nebo svůj vlastní pokrok. Učitel využije odpovědi k plánování další výuky.

Interaktivní pracovní list
Učitel nabízí žákům digitální úkoly s okamžitou zpětnou vazbou (např. Canva).

Digitální portfolio
Učitel vede žáky k zaznamenávání výsledků procesu učení. Žáci ukládají práce a sledují svůj pokrok (např. STARTiD či Seesaw).

Vyhledávání informací
Učitel zadává žákům práci s různými digitálními zdroji, ověřuje informace a rozvíjí schopnost fact-checkingu (např. Google Lens).

Smysluplné využití AI
Učitel si usnadní přípravu zajímavých materiálů a vhodným způsobem využívá AI při výuce (např. Gemini pro tvorbu schémat, obrázků, pracovních listů i hudby).

Prevence
Učitel se pravidelně věnuje tématu přínosů versus rizik online světa, vede žáky ke smysluplnému užívání technologií (např. práce s materiály E-bezpečí, kniha Digitální pohádky pro (ne)poučitelné děti a (ne)znalé dospělé).

REFLEXE K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

DESATERO ÚSPĚŠNÉ PRÁCE UČITELE S HETEROGENNÍ TŘÍDOU VE STŘEDNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

PhDr. Renata Votavová, Mgr. Klára Majcíková, Ph.D., Mgr. Miroslav Vosmik

Ilustrace, grafická úprava a sazba: Hedvika Marešová

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,
Senovážné náměstí 25, Praha 1

První vydání

Rok vydání: 2026

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu České republiky najdete na webových stránkách www.npi.cz a www.zapojmevsechny.cz.

Další články, videoreportáže, webináře a ostatní produkty k tématu práce s heterogenními kolektivy najdete pod tímto QR kódem:

npi

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy